

Жукова Євгенія Олексіївна
кандидат юридичних наук, докторант
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Zhukova Yevheniia
Candidate of Legal Sciences, Doctoral Student
Interregional Academy of Personnel Management
ORCID: 0000-0003-2471-5230

DOI: 10.25313/2520-2308-2022-5-8044

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE MAIN TYPES OF PUBLIC ADMINISTRATION

Анотація. Метою статті є окреслення шляхів підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування.

У статті з'ясовано, що важливість проблеми ефективності правового забезпечення в юридичній науці обумовлена тим, що феномен ефективності виступає критерієм досягнення мети правового регулювання, якою є побудова правової демократичної держави. Ефективність мірилом і інструментом, який дозволяє на конкретному етапі розвитку суспільних відносин визначити, наскільки досягнута основна мета правового регулювання. З огляду на вказане ефективність може оцінюватися як показник, рівень якого дозволяє визначити наявність тенденції правового прогресу у системі публічного адміністрування, у громадянському суспільстві та у державі в цілому.

Акцентовано увагу на необхідності відрізнити ефективність правового забезпечення і ефективність правової норми

Зроблено висновок, що ефективність адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування – це співвідношення між застосованими зусиллями для досягнення цілі кожного з таких видів, і ступенем досягнення мети публічного адміністрування в цілому та мети кожного із видів публічного адміністрування.

У статті з'ясовано, що шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування включають: а) зміцнення та модифікацію відповідно до потреб часу системи систематичного громадського моніторингу якості нормотворчої діяльності; б) своєчасне очищення системи адміністративно-правового забезпечення від рудиментів радянської епохи, лакун та суперечностей законодавства; в) акумуляцію, аналіз та раціональне використання здобутків правової практики розвинених демократичних держав у сфері публічного адміністрування; г) цифровізацію процесів нормотворення та правозастосування; д) підвищення транспарентності реалізації кожного із видів публічного адміністрування (з урахуванням інформаційних обмежень відповідно до правового режиму воєнного часу).

Ключові слова: ефективність адміністративно-правового забезпечення, правова норма, види публічного адміністрування, мета правового регулювання, критерій, верховенство права.

Summary. The purpose of the article is to identify ways to improve the efficiency of administrative and legal support of the main types of public administration.

The article clarified that the importance of the problem of the effectiveness of legal support in legal science is due to the fact that the phenomenon of efficiency is a criterion for achieving the goal of legal regulation, as the construction of a legal democratic state. Efficiency is a measure and a tool that allows, at a particular stage in the development of social relations, to determine how the main goal of legal regulation has been achieved. Efficiency can be assessed as an indicator, the level of which

makes it possible to determine the presence of a trend of legal progress in the system of public administration, in civil society and in the state as a whole.

Attention is focused on the need to distinguish between the effectiveness of legal support and the effectiveness of a legal norm.

The conclusion is made that the effectiveness of the administrative and legal support of the main types of public administration is the ratio between the efforts applied to achieve the goal of each of these types, and the degree of achievement of the goal of public administration in general and the goal of each type of public administration.

The article establishes that the ways to improve the efficiency of administrative and legal support of the main types of public administration include: a) strengthening and modifying the system of systematic public monitoring of the quality of rule-making activities in accordance with the needs of the time; b) timely cleansing of the system of administrative and legal support from the rudiments of the Soviet era, gaps and contradictions in legislation; c) accumulation, analysis and rational use of the achievements of the legal practice of developed democratic states in the field of public administration; d) digitalization of norm-setting and law enforcement processes; e) increasing the transparency of the implementation of each of the types of public administration (taking into account information restrictions in accordance with the legal regime of wartime).

Key words: effectiveness of administrative and legal support, legal norm, types of public administration, goals of legal regulation, criterion, rule of law.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вирішення складних завдань, які стоять перед системою публічного адміністрування у нинішніх умовах правового режиму воєнного стану значною мірою залежать від ефективного функціонування системи адміністративно-правового забезпечення. Прогалини і суперечності, які існують в актах адміністративного законодавства, а також недоліки правозастосовної практики, під час широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації негативно позначаються на всій структурі національної безпеки України, посилюючи існуючі ризики та проблеми. Вказане обумовлює важливість дослідження сутності ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми ефективності правового регулювання та правового забезпечення розглядали у своїх роботах О. Ганьба [1], О. Куракін [2], О. Мельник [3], Н. Оніщенко [4], М. Савчин [5], С. Шахов [6], І. Шопіна [7] та інші автори. Разом з тим питання ефективності адміністративно-правового забезпечення у контексті видів публічного адміністрування ще не було предметом окремих наукових досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є окреслення шляхів підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливість проблеми ефективності правового забезпечення в юридичній науці обумов-

лена тим, що феномен ефективності виступає критерієм досягнення мети правового регулювання, якою є побудова правової демократичної держави. Ефективність є тим мірилом і тим інструментом, який дозволяє на конкретному етапі розвитку суспільних відносин визначити, наскільки досягнута основна ціль, поставлена перед державою і суспільством в аспекті зміцнення сталих демократичних відносин, що базуються на принципах верховенства права та рівності їх учасників. З огляду на вказане ефективність може оцінюватися як показник, рівень якого дозволяє визначити наявність тенденції правового прогресу у системі публічного адміністрування, у громадянському суспільстві та у державі в цілому. Як слушно вказує Т. Тарахонич, сьогодні у правотворчій сфері існує ще багато невирішених проблем, тісним чином пов'язаних із загальними проблемами нашого суспільства у кризовий період його розвитку. Наукове забезпечення правотворчого процесу повинно супроводжуватись системним переглядом вже існуючих та прийняттям нових правових норм, які б відповідали реаліям сьогодення, сприяли подоланню негативних суспільних явищ, формуванню впевненості громадян у своїй соціальній захищеності. Подолання наявних негативів, повинно супроводжуватись створенням ефективного механізму правового регулювання. Ефективність механізму правового регулювання передбачає оптимальне поєднання засобів, способів, методів та типів правового регулювання, злагоджене функціонування тих складових (засобів) механізму правового регулювання, які забезпечують даний процес [8, с. 11].

Важливим аспектом ефективності адміністративно-правового забезпечення є визначення сильних та слабких сторін правових новел та обраних

концепцій правового регулювання різних сфер суспільних відносин. Слід сказати, що проблему ефективності пов'язують з соціальною цінністю права. Правова норма не існує в абстрактному середовищі сама по собі, вона завжди з'являється у суспільних відносинах і слугує цілі їх упорядкування для досягнення певного правового результату, який у правовій демократичній державі має базуватися на принципах верховенства права та пріоритету прав і свобод людини та громадянина [9, с. 134]. Досягнення цього результату свідчить про існування певного соціального ефекту від затвердження і застосування реалізації правової норми, і пов'язане з визначенням її ефективності.

На нашу думку, слід відрізнити ефективність правового забезпечення і ефективність правової норми. Право за своїм змістом значно ширше, ніж сукупність правових норм, і включає до своєї складної розгалуженої структури певні стратегії, доктрини, концепції, правові принципи та практику правореалізації. У сукупності цієї елементи характеризують систему правового забезпечення, окремим елементом якої є правова норма. Отже, ефективність правової норми є однією із складових ефективності правового забезпечення. Однак ефективність правового забезпечення ширша за своїм змістом, ніж ефективність правових норм, які до нього входять.

Перед правовою наукою і практикою вже багато років стоїть проблема визначення ефективності як правового забезпечення в цілому, так і правових норм зокрема. Вказане обумовлює увагу до проблеми правового моніторингу, який уявляє собою спостереження за особливостями реалізації правових норм, правових актів та галузей законодавства в цілому. Слід сказати, що прийняттю підзаконних правових актів, які зачіпають права і свободи людини і громадянина, передують обговорення, за результатами якого органи публічного адміністрування узагальнюють отримані відгуки, пропозиції та зауваження і оприлюднюють звіти, в яких міститься вказана інформація.

За умов дії правового режиму воєнного стану деякі нормотворчі процедури відбуваються у спрощеному порядку, а громадянська активність має певні обмеження. Отже, звичні для української політико-правової реальності інструменти коригування невдалих з точки зору громадськості правових новел (мітинги, блокування органів публічної

влади тощо) нині не використовуються. Однак це не означає відсутності уваги громадськості до результатів нормотворення. Змінилися форми впливу на ефективність вказаного процесу: перевагу отримали експертні обговорення та публікації у засобах масової інформації.

Отже, визначення шляхів ефективності досліджуваного виду адміністративно-правового забезпечення має базуватися на залученні громадськості до оцінювання ефективності окремих правових норм для подальшого розвитку суспільних відносин, позбавлення від застарілих елементів правового регулювання, плідному та раціональному використанні досвіду демократичних держав, активному впровадженні новітніх інформаційних технологій та підвищенні прозорості процесів нормотворчості публічних адміністрацій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Ефективність адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування — це співвідношення між застосованими зусиллями для досягнення цілі кожного з таких видів, і ступенем досягнення мети публічного адміністрування в цілому та мети кожного із видів публічного адміністрування.

Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування включають: а) зміцнення та модифікацію відповідно до потреб часу системи систематичного громадського моніторингу якості нормотворчої діяльності; б) своєчасне очищення системи адміністративно-правового забезпечення від рудиментів радянської епохи, лакун та суперечностей законодавства; в) акумуляцію, аналіз та раціональне використання здобутків правової практики розвинених демократичних держав у сфері публічного адміністрування; г) цифровізацію процесів нормотворення та правозастосування; ґ) підвищення транспарентності реалізації кожного із видів публічного адміністрування (з урахуванням інформаційних обмежень відповідно до правового режиму воєнного часу).

Напрями подальших наукових досліджень мають включати визначення критеріїв ефективності видів публічного адміністрування та їх співвідношення з загальними критеріями ефективності публічних адміністрацій.

Література

1. Ганьба О. Б. Окремі проблеми визначення ефективності правового регулювання та ефективності його механізму з урахуванням їх проявів у сфері прикордонної безпеки України. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. Т. XXIV. С. 27–33.
2. Куракін О. М. Етимолого-лексикологічні підходи до розуміння категорії «ефективність» в механізмі правового регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. № 24. С. 50–54.
3. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 16 с.
4. Оніщенко Н. М. Правове регулювання, правовий вплив та правове забезпечення: індекс взаємовизначеності. Правова держава. 2020. № 31. С. 46–53.
5. Савчин М. Чотири вершини трансформацій: ефективність правового регулювання економічних інституцій. Право України. 2019. № 4. С. 89–134.
6. Шахов С. В. Ефективність адміністративно-правової норми: спроба комплексного аналізу багатоаспектної категорії. Право і суспільство. 2018. № 5–2. С. 103–109.
7. Шопіна І. М., Коропатнік І. М. Роль інформаційної культури в підвищенні ефективності функціонування Збройних Сил України. Наука і правоохорона. 2017. № 2. С. 47–54.
8. Тараконич Т. І. Ефективність правового регулювання (питання теорії). Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 11–13.
9. Шопіна І. М. Поняття та цілі публічного адміністрування в секторі безпеки і оборони. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021. № 3. С. 133–136. doi: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.25>

References

1. Ghanjba O. B. Okremi problemy vyznachennja efektyvnosti pravovogho reghuljuvannja ta efektyvnosti jogho mekhanizmu z urakhuvannjam jikh projaviv u sferi prykordonnoji bezpeky Ukrajinjy. Naukovi praci Nacionaljnogho universytetu «Odesjka jurydychna akademija». 2019. T. XXIV. S. 27–33. [in Ukrainian].
2. Kurakin O. M. Etymologho-leksykologhichni pidkhody do rozuminnja kateghoriji «efektyvnistj» v mekhanizmi pravovogho reghuljuvannja. Naukovyj visnyk Uzhghorodsjkogho nacionaljnogho universytetu. Serija: Pravo. 2014. № 24. S. 50–54. [in Ukrainian].
3. Meljnyk O. M. Pravove reghuljuvannja ta shljakhy pidvyshhennja jogho efektyvnosti: Avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk. Kyjiv, 2004. 16 s. [in Ukrainian].
4. Onishhenko N. M. Pravove reghuljuvannja, pravovyj vplyv ta pravove zabezpechennja: indeks vzajemovyznachenosti. Pravova derzhava. 2020. № 31. S. 46–53. [in Ukrainian].
5. Savchyn M. Chotyry vershnyky transformacij: efektyvnistj pravovogho reghuljuvannja ekonomichnykh instytucij. Pravo Ukrajinjy. 2019. № 4. S. 89–134. [in Ukrainian].
6. Shakhov S. V. Efektyvnistj administratyvno-pravovoji normy: sproba kompleksnogho analizu baghatoaspektnoji kateghoriji. Pravo i suspiljstvo. 2018. № 5–2. S. 103–109. [in Ukrainian].
7. Shopina I. M., Koropatnik I. M. Rolj informacijnoji kuljtury v pidvyshhenni efektyvnosti funkcionuvannja Zbrojnykh Syl Ukrajinjy. Nauka i pravookhorona. 2017. № 2. S. 47–54. [in Ukrainian].
8. Tarakhonych T. I. Efektyvnistj pravovogho reghuljuvannja (pytannja teoriji). Chasopys Kyjivsjkogho universytetu prava. 2010. № 2. S. 11–13. [in Ukrainian].
9. Shopina I. M. Ponjattja ta cili publichnogho administruvannja v sektori bezpeky i oborony. Analitychno-porivnjaljne pravoznavstvo. 2021. № 3. S.133–136. Doi: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.25> [in Ukrainian].